

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 32

Заснований в 1996 році

Рівне – 2005

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я В З А К Л А Д А Х О С В І Т И : З Б І Р Н И К Н А У К О В И Х П Р А Ц Ь . Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 32. – Рівне: РДГУ, 2005. – 155 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем теорії дошкільної педагогіки, історії педагогіки, методики навчання і виховання дітей дошкільного віку, їх розвитку в сім'ї і дошкільних закладах.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, вихователів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Хом'як Іван Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний секретар) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Воробійов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний університет „Рівненський економіко-гуманітарний інститут” ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Левківський Михайло Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Житомирський державний педагогічний університет ім. Івана Франка);

Лисенко Неля Василівна – доктор педагогічних наук, професор (Прикарпатський державний педагогічний університет ім. В. Стефаника);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Мітюров Борис Никифорович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павлютенков Євген Михайлович – доктор педагогічних наук, професор (Запорізький обласний інститут удосконалення вчителів);

Пальчевський Степан Сергійович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пасічник Ігор Демидович – доктор психологічних наук, професор (Національний університет “Острозька Академія”);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Савчин Мирослав Васильович – доктор психологічних наук, професор (Дрогобицький державний педагогічний інститут ім. Івана Франка);

Терещук Григорій Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПН України (Тернопільський державний педагогічний університет ім. Володимира Гнатюка);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою Радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол №2 від 30.09.2005 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додаток до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

Педагогічна практика створює умови для участі майбутніх учителів у цілісному процесі естетично спрямованої педагогічної діяльності, у перебігу якої виникає потреба самостійно розв'язувати реальні естетико-педагогічні завдання, добирати відповідні форми, методи і прийоми естетико-виховної роботи, створювати атмосферу творчого пошуку, стимулювати самоосвіту, самовиховання та самовдосконалення учнів. Саме в рамках педагогічної практики відбувається адаптація до конкретних умов педагогічної діяльності, тому розглядаємо безперервну педагогічну практику як джерело формування, перш за все, базових педагогічних умінь, необхідних майбутньому вчителю в будь-якій сфері виховної діяльності.

Приємно відзначити, що перебуваючи на навчально-виховній практиці студенти 4-го курсу Інституту педагогічної освіти Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені акад. С.Я.Дем'янчука мали змогу познайомитися з процесом втілення новітніх освітніх технологій організації навчально-виховного процесу з дисциплін естетичного циклу. Так, у державному навчальному закладі I ступеня „Гармонія” студенти групи П-12 мали змогу спостерігати та брати участь в організації та керівництві роботою творчих центрів на уроках образотворчого мистецтва за експериментальною програмою „Крок за кроком”. Практиканти також познайомилися зі специфікою організації цілої системи позакласної виховної роботи з дітьми молодшого шкільного віку, де чільне місце належить гурткам художньо-естетичного спрямування. Серед них: гурток художньої творчості „Чарівний пензлик”, гурток декоративно-прикладної діяльності „Чарівна соломка”, гурток музичного виховання „Місто музик”, танцювальний хореографічний колектив „Едельвейс”. Позитивні відгуки про отриманий досвід під час проходження практики знаходимо у звітах студентів 4-го курсу.

Видатний український педагог В.О.Сухомлинський так висловлювався про виховну та світоглядну роль мистецтва у процесі становлення особистості: „Мистецтво – це час і простір, в якому живе краса людського духу. Як гімнастика випрямляє тіло, так мистецтво випрямляє душу. Пізнаючи цінності мистецтва, людина пізнає людське в людині, підносить себе до прекрасного, переживає насолоду. Пізнаючи мистецтво в собі, пізнаєш природу, життя світу, сенс життя, пізнаєш душу – талант. Вище цього щастя немає”. [4. 544]

Використання мистецтва в педагогічному процесі вищого навчального закладу дозволяє підготувати творчого спеціаліста – вчителя, що знаходиться у постійному пошуку ефективних і раціональних методів навчання і естетичного виховання учнівської молоді.

Отже, шляхами підвищення ефективності підготовки студентів педагогічних факультетів до естетичного виховання школярів є збагачення і доповнення естетичними компонентами змісту психолого-педагогічних та фахових дисциплін; удосконалення форм та методів навчання та естетичного виховання студентів, що орієнтують їх на самоосвіту та самовиховання; впровадження інноваційних технологій, які змінюють традиційний співпорядкований характер стосунків викладачів і студентів діяльністю на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії; стимулювання професійно-вмотивованої творчої активності студентів у позанавчальній художньо-творчій діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зязюн І.А. Естетичний досвід особи. Формування і сфери вияву. – К.: Вища школа, 1976, – 174 с.
2. Петрова Г. Вопросы эстетической подготовки будущего учителя. – Казань: Из-во Казанского университета, 1976. – 198 с.
3. Подрезов В. Комплекс засобів у системі виховання духовної культури майбутнього вчителя // Мистецтво та освіта. – 1997. – №2. – С.47-49.
4. Сухомлинский В.О. Вибрані твори: В 5-ти т. / За ред. Дзевєріна О.Г. – К.: Радянська школа, 1979. – Т.3. – 669 с.
5. Хомич Л. Роль мистецтва у професійно-педагогічній підготовці вчителя. // Мистецтво і освіта. – 1998, – С.51.

Резюме. Данная статья посвящена актуальным проблемам повышения эффективности профессиональной подготовки студентов педагогических факультетов к процессу эстетического воспитания младших школьников.

Ключевые слова: профессиональная подготовка студентов, эстетическое образование и самообразование, инновационные образовательные технологии, активные, профессионально ориентированные методы обучения, учебно-педагогические игры.

Summary. This article are considered the actual problems of increase effectiveness students' professional education on the pedagogical departments for process primary pupils' aesthetical education.

Key word: professional preparation of students', aesthetical education.

Одержано редакцією 30.08.2005

УДК: 78: 343: 908

Т.І.КРИЖАНОВСЬКА

ШЛЯХИ ОНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ У КУРСІ “ІСТОРІЯ МУЗИКИ”

Резюме. В статті розглядається проблема використання педагогічного потенціалу українського

музичного мистецтва з метою професійного розвитку вчителя музики. Пропонуються методичні підходи вдосконалення викладання курсу історії музики у ВНЗ.

Ключові слова: професійна підготовка, музиканти-педагоги, історія музики, педагогічний потенціал, музичне мистецтво.

Постановка проблеми. Сьогодні в умовах входження України в європейський освітній простір одним із основних завдань вищої гуманітарної освіти є оновлення навчально-виховного середовища, в якому відбувається фахове становлення майбутнього спеціаліста. В значній мірі це стосується процесу практичної підготовки вчителя музики. Адже сучасна школа переживає бурхливий реформаційний процес, сутність якого – в переосмисленні формально-змістового компоненту навчання, його спрямування на активізацію самостійності та творчості навчальної діяльності учнів. За останнє десятиліття кардинально змінили своє “обличчя” всі шкільні дисципліни. Суттєвої “метаморфози” зазнав і “образ” шкільного курсу музики (термін Л.В.Школяр), який з уроків співу, схоластичного вивчення нотної грамоти, що мало чим методично відрізнялись від інших дисциплін гуманітарного циклу, перетворився на урок мистецтва (за Д.Б.Кабалевським), музичного сприймання (за О.Я.Ростовським), комплексної творчо-музичної діяльності (за А.Болгарським, О.Гумінською). Технічний підхід до музичного виховання, що домінував на протязі ХХ ст., орієнтував вчителя та учнів переважно на репродуктивні форми роботи, в процесі яких засвоювалась певна сума знань, формувались окремі виконавські навички та вміння. Зрозуміло, що в умовах сучасної мобільності інформаційного простору такий підхід не відповідає вимогам суспільства. Тому процес фахової підготовки вчителя музики повинен бути адаптованим до нових вимог. Це стосується перш за все викладання професійно зорієнтованих дисциплін, і не лише методичних, але і музично-теоретичних.

Курс історії української музики є традиційним в програмі підготовки музикантів різних спеціалізацій. Він має свої історично сформовані традиції викладання. Його становлення розпочалось з моменту створення перших спеціальних музично-освітніх закладів на основі узагальнення напрацювань вітчизняного музикознавства (П.Бажанського, М.Вербицького, О.Рубця, П. та В. Сокальських, В.Чечотта та ін.) а також російського музично-педагогічного досвіду, зокрема К.Давидова, О.Серова, Г.Лароша, Б.Асаф'єва та ін. Вони одними з перших обґрунтували необхідність музично-історичної освіти музиканта, дослідили її теоретичні основи, зокрема зміст предмету, співвідношення у ньому музично-літературної та історичної складових. На Україні формування методичних засад викладання історії музики пов'язане з науково-педагогічною діяльністю Б.Грінченка, що викладав цей курс у Кам'янець-Подільському університеті, згодом – в Музично-драматичному інституті ім. М.Лисенка та Київській консерваторії. Його підручник “Історія української музики” (1922р.) став визначною подією в історії вітчизняного музикознавства. Суттєвий внесок у збагачення практичного досвіду викладання історії музики внесли також викладач Музично-драматичного інституту ім. М.Лисенка П.О.Козицький, педагоги Харківського музичного училища Р.Геніка, О.Дзбанівський, музикознавці Л.Архімович, М.Гордійчук, В.Довженко, О.Шреєр-Ткаченко, Н.Герасимова-Персидська, М.Загайкевич, Л.Корній, В.Белікова та ін.

Предметом сучасного курсу історії музики є процес змін “інтонаційного образу світу” (термін Ю.Чекана, 7) в контексті історичного розвитку світової музичної культури. Особливістю є орієнтація на історичний підхід у дослідженні музичних процесів, обов'язкове співставлення мистецьких явищ, що вивчаються, за стилевими ознаками, їх включення в контекст певної мистецької епохи.

Навчальна дисципліна покликана сформулювати цілісне уявлення про фактори, рушійні сили, закономірності історії розвитку музичного мистецтва. На цій основі формується понятійний апарат, систематизуються музично-історичні знання студентів, розвивається відповідне мислення та світогляд, що стають теоретичною базою майбутньої педагогічної діяльності.

Однією з вагомих проблем сучасної методики викладання історії музики є доцільність включення в курс елементів музичної літератури [2, 7] – дисципліни, близькою за змістом, що викладається в музичних училищах та школах (ДМШ). Її предметом є окремі явища музичного мистецтва, які узагальнюються в межах фактології: біографії композиторів, окремі теоретичні поняття, зразки музичної творчості, в результаті вивчення яких формуються навички слухового спостереження, осмислюється процесуальність природи музичного мистецтва. У викладанні музичної літератури переважає метод розповіді, повідомлення готового матеріалу, індуктивний напрям організації його засвоєння, монографічний принцип структуризації матеріалу тощо. Курс музичної літератури виконує роль базису, на якому ґрунтуватиметься розвиток музично-історичного мислення студентів. Оскільки в довузівській освіті переважної більшості студентів, що закінчили лише ДМШ, цей необхідний мінімум не є сформованим, то відмовитись від елементів музичної літератури в умовах музично-педагогічної освіти не є можливим. Слід враховувати також, що елементарний музично-літературний (жанровий) підхід покладений в основу сучасних шкільних програм з музики. Тому, на нашу думку, варто не відмовлятися від нього, а виявити та творчо інтегрувати його педагогічний потенціал в курс історії музики ВНЗ. Опанування елементами музичної літератури може здійснюватись шляхом організації самостійної, індивідуально-пошукової роботи студентів, що особливо ефективно в умовах кредитно-модульної системи навчання. Наведемо окремі професійно зорієнтовані завдання, пропоновані студентам для опрацювання на індивідуальному навчально-дослідному рівні засвоєння елементів музичної літератури в курсі “Історія музики”:

- Створити музичний словник вказаної мистецької епохи (однією з форм навчальної діяльності

- школярів на уроках музики є створення музичних “скриньок”, “скарбничок”, словників тощо).
- Укласти довідник із запропонованої теми.
 - Створити кросворд на обрану монографічну тему
 - Скласти порівняльну характеристику музичних творів за запропонованими параметрами.
 - Розробити структурно-логічну схему творчої спадщини вказаного композитора, відобразивши в ній джерела, етапність, провідні жанри.
 - Підготувати матеріал до теми: “Біографічні відомості про композитора на уроці музики в ЗОШ та ін.”

Курс історії української музики, що викладається для музикантів-педагогів, принципово не відрізняється від відповідного курсу, що входить в програму навчання музикознавців та виконавців. Водночас методика його викладання повинна мати свою специфіку, що спрямовує навчання до професійного становлення студента. На нашу думку педагогічна адаптація методики викладання цієї дисципліни повинна реалізовуватись у наступних напрямках:

1. Доповнення змісту курсу професійно зорієнтованими темами.
2. Оновлення традиційних форм практичної діяльності студента в курсі “Історія музики”.

Наскрізною проблемою курсу ми вважаємо виявлення взаємозв'язків музичної творчості з музично-освітніми процесами кожного аналізованого історичного періоду, адже саме освіта є суттєвим чинником та водночас дзеркалом розвитку музичного мистецтва. Наведемо окремі приклади.

В процесі викладу теми “Вітчизняне музичне мистецтво середньовічної доби” в центрі уваги – специфіка такого музичного атрибуту православного християнства, як знаменний розспів. Його поширення було зумовлене рядом культурно-історичних факторів та тісно пов'язане з особливостями музичної освіти. М.Грінченко висловив цікаву гіпотезу щодо походження українського культового співу: найдавніший церковний спів прийшов до руських слов'ян не шляхом “вивчення його по нотних книжках, а просто з голосу, через співацьке минуле, традицію” [5]. Відносний характер змісту крюкової нотації зумовив домінування в музичній педагогіці репродуктивних, технічних методик: навчання по слуху, заучування вокального матеріалу напам'ять на основі показу вчителем-деместиком з наступним його відтворення при допомозі графічних і регентських знаків.

З метою практичного засвоєння теоретичного матеріалу студентам пропонується сольфеджування поспівок певного ладу відповідно канонічній системі “осьмогласся” з наступною вокальною імпровізацією запропонованого релігійного тексту на основі обраного гласу. Це не лише імітує одну з форм середньовічного музичного навчання, але і дозволяє змодельовати напрям творчої співпраці вчителя та учнів в умовах шкільного уроку музики.

Аналогічну роль може виконати завдання, спрямоване на пошук “гласових” наспівів в музичному оформленні Служби Божої в церквах Рівненщини.

Аналізуючи передумови поширення партесного багатоголосся в добу протистояння України католицькому поневоленню особливу увагу приділяємо характеристиці тогочасного освітнього середовища, зокрема діяльності братських шкіл, колегумів, що формували національні культурні сили. Демократичність цих закладів сприяла тому, що, за словами М.Аркаса, українці XV – XVII ст. виділялись освіченістю та культурністю серед своїх сусідів – москалів, татар, волохів. Архітектура, малярство, різьбарство, орнаментика, портретне та інше малювання, музика піднялись тоді на таку височінь, що слава про них сягала далеко за межі України [1,115]. В нотатках мандрівника П.Алепського (1652 р.) знаходимо підтвердження цієї думки: “Мало не всі українці та більша частина їхніх жінок і дочок уміють читати і добре знають порядок церковної служби і церковні співи...” [4, 201]. Така музична обізнаність була закономірним явищем, адже до навчальних програм братських шкіл входила музика. Обов'язковими були вивчення церковного музичного обиходу, музичної грамоти, хорового співу. Дидактичним матеріалом були твори монодичної та партесної традиції, фіксовані відповідно крюковою нотацією та “київськими знаменами”. Як зазначає Я.Ісаєвич, партесний стиль, що за силою естетичного впливу протистояв католицькому богослужінню, особливо культивувався братчиками, тому і учні, і хористи, утримувані братством, вивчали багатоголосний спів з нот і знайомились з його основними музично-теоретичними поняттями [3]. На Україні і в Росії особливо цінувались випускники братських шкіл, що вміли співати за будь-якими “гласами”.

Національно-релігійні орієнтири діяльності вихованців братських шкіл – перших українських музикантів-педагогів, влились в русло вітчизняної гуманістичної культури. Це сприяло активізації розвитку світського музичного мистецтва в XVII ст., зразки якого часто творили та поширювали учні братських шкіл.

На практичному занятті студенти виконують канти, що є зразками раннього партесного багатоголосся, фрагменти вертепної дії. Пропонуються наступні творчі завдання: гармонізація народних мелодій в “кантий” манері, створення інструментального супроводу до одноголосних пісень цього періоду. В якості індивідуальних досліджень готуються повідомлення з тем: “Українська музична освіта XVI-XVII ст.”, “Діяльність музичних цехів на Україні XVI-XVII ст.”, накопичується матеріал до наскрізної музично-методичної теми: “Цікаве про музику різних епох та народів”.

Досліджуючи вітчизняне музичне мистецтво XVIII ст., студенти знайомляться з особливостями музичної освіти, що здобувалась в культурно-освітньому центрі України – Київській академії, яка стала школою Г.Сковороди, М.Березовського, А.Веделя, а також дізнаються про “професійні” музично – навчальні заклади –

Глухівську музичну та Січову співацьку школи. До семінарського заняття опрацьовуються історико-педагогічні дослідження П.Козицького, В.Іванова, К.Майбурової Т.Некрасової, О.Шреер-Ткачко. В художньо-біографічних творах М.Дашкієва, К.Ковальова, М.Литвина, Л.Ляшенка здійснюється пошук та аналіз матеріалів до теми: “Як навчались музиці мої ровесники у ХУІІІ ст.” Серед індивідуальних завдань мають місце і методичні, наприклад:

- підготувати нотатки до уроку-драматизації з тем: “Страчена пісня. Музична образність композитора Березовського”, “Український “Орфей ріки Неви” – Дмитро Бортнянський”;
- зібрати матеріали до уроку художньої культури з теми “Світ українського музичного бароко” (8 клас ЗОШ);
- створити “мистецький ряд”, що міг би бути “поліхудожнім образом” українського бароко.

Виділення освітніх аспектів в монографічних темах, присвячених творчим портретам українських композиторів, дозволить, на нашу думку, не лише обґрунтувати особливості індивідуальних мистецьких стилів, але і відтворити складність системи музичного навчання на Україні, зокрема, у ХІХ ст. Ця система включала духовні заклади (С.Гулак-Артемівський, М.Вербицький, А.Лаврівський), світські неспеціальні, в них навчались М.Аркас (Новоросійський університет, м.Одеса), П.Сокальський (Харківський університет), М.Лисенко, М.Завадський (Київський університет). Спеціальна музична освіта здобувалась в навчальних закладах Західної Європи та Росії: С.Воробкевич (Віденська консерваторія), М.Калачевський (Лейпцігська консерваторія), М. Лисенко (Лейпцігська та Петербурзька консерваторії), В.Сокальський (Харківське музичне училище Російського музичного товариства) та ін.

Враховуючи професійні інтереси студентів музично-педагогічних спеціальностей вважаємо доцільним оновлення музично-історичного навчання наступними формами практичної роботи:

- Здійснення художньо-педагогічного аналізу програмових музичних творів з метою виявлення їх дидактичного потенціалу. (Особливу зацікавленість викликають зразки сучасної української естрадної музики).
- Включення до практичних занять змодельованих фрагментів уроків музики, пов’язаних з відповідною тематикою шкільних програм.
- Створення інваріантів шкільного програмового музичного матеріалу на основі творів з курсу “Історія музики”.
- Доповнення шкільних програм “Музика” власною тематикою та здійснення її відповідного інформаційного забезпечення та ін.

Запропоновані методичні підходи, на нашу думку, дозволять оновити процес викладання музично-історичних дисциплін, спрямувавши його в русло оптимізації фахової підготовки вчителя в умовах розвитку сучасної вітчизняної освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аркас М.М. Історія України-Русі. – К.: Вища школа, 1993. – 414 с.
2. Драч І. Історія музики чи музична література? // Музика. – № 2. – 1997. – С.24-25.
3. Ісасевич Я. Братства і українська музична культура ХІV – ХVІІІ ст. // Українське музикознавство. – Вип.6. – К.: Музична Україна, 1971. – С.44-51.
4. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка. – К.: Екс об, 2000. – 304 с.
5. Масенко П. Нариси до історії української церковної музики. Репринтне видання. – К.: Музична Україна, 1994. – С.152.
6. Музыкальное образование в школе / Под ред. Л.В.Школяр. – М.: АСАДЕМІА, 2001. – 232 с.
7. Чекан Ю. Історія музики: у пошуках концепції // Музика. – №1. – 1997. – С.12-14.

Резюме. В статті розглядається проблема використання педагогічного потенціалу українського музичного мистецтва з метою професійного розвитку учителя музики. Предлягаються методичні підходи оновлення преподавання курсу історії музики в ВУЗ.

Ключевые слова: професійна підготовка, музиканти-педагоги, історія музики, педагогічний потенціал, музичне мистецтво.

Summary. The article describes the role of educational potential of Ukraine music art for the professional development teacher of music. Approaches of improvement of methods teaching of music history in university are proposed.

Key words: professional development, musicians – teachers, music history, educational potential, musical art.

Одержано редакцією 07.09.2005

УДК: 37.015.3.

О.Б. ПЕТРЕНКО

ГРОМАДЯНСЬКА СПРЯМОВАНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПРОСВІТИТЕЛЬОК КІНЦЯ ХІХ–ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Резюме. В статті аналізується громадянська спрямованість української жінки кінця ХІХ – початку

ЗМІСТ

<i>Переднє слово ректора РДГУ Постоловського Р.М.</i>	3
<i>Дем'янюк Т.Д.</i> Інноваційна діяльність кафедри теорії і методики виховання	4
<i>Лісова С.В.</i> Сучасні тенденції модернізації національних систем освіти: пошук і перспектива	13
<i>Безкорвайна О.В.</i> Гуманістичні ціннісні орієнтири як основа формування толерантної особистості сучасного підлітка	17
<i>Хамедюк Н.С.</i> Актуальні проблеми виховання гуманістично спрямованої особистості учня на принципах педагогіки толерантності	23
<i>Рабченюк Т.С.</i> Особливості виховання обдарованої дитини в сучасному навчальному закладі	27
<i>Матюхіна Н.В.</i> Розвиток творчої обдарованості учнів у процесі навчально-виховної діяльності вчителя	32
<i>Дем'янюк Б.П.</i> Формування наукового світогляду школярів при викладанні фізики у сучасній школі	36
<i>Дем'янюк Т. Д., Камінська Є. І.</i> Духовно-моральний розвиток особистості учня в умовах діяльності української національної „школи – родини”	39
<i>Черній А.Л.</i> Організаційно-педагогічні засади виховного процесу в організації пласт	44
<i>Сойчук Р.Л.</i> Контрасти американської системи виховання	46
<i>Тимошук Н. С.</i> Оновлення змісту та організації процесу особистісно орієнтованого виховання таршокласників у позакласній роботі	49
<i>Пилипей О.В.</i> Використання інтерактивних методик в навчально-виховній роботі вчителя-словесника	54
<i>Назаренко Г.А.</i> Культура міжетнічних відносин старшокласників: результати констатуючого етапу ксперименту та завдання виховної діяльності	58
<i>Чернишина В.М.</i> Формування ціннісних орієнтацій в системі діяльності педагогічного колективу	63
<i>Кириленко С.В.</i> Громадянська відповідальність як показник сформованості культури здоров'я	67
<i>Косарєва Н.І.</i> Формування духовності особистості на засадах цінностей українського народу	70
<i>Павелків О.М.</i> Формування в учнів інтересу до підприємницької діяльності у процесі оволодіння економічним розрахунком	73
<i>Павелків Р.В.</i> Експериментальне вивчення особливостей самостійності сучасних молодших школярів	76
<i>Оржеховська В.М.</i> Превентивна педагогіка – наука пізнання	80
<i>Левківський М.В.</i> Соціальна зрілість старшокласників (підходи до формування)	85
<i>Нечипорук Л.І.</i> Формування ноосферної моральної позиції старшокласників	87
<i>Кукалець М.В.</i> Дидактичні аспекти підготовки учнів до засвоєння навчального матеріалу	91
<i>Гавлітіна Т.М.</i> Завдання і зміст національно-патріотичного виховання підлітків в позашкільних навчальних закладах	95
<i>Кособуцька Г.П.</i> Кредитно-модульна система: завдання, пошук, результати у вищому навчальному закладі	98
<i>Наумчук Г.І.</i> Духовність і формування особистості майбутнього вчителя	103
<i>Дупак Н.В.</i> Зарубіжний досвід розробки стандартів професійної освіти	107
<i>Красовська О.О.</i> Естетична освіта студентів педагогічного факультету	113
<i>Крижановська Т.І.</i> Шляхи оновлення професійної підготовки музикантів-педагогів у курсі “історія музики”	116
<i>Петренко О.Б.</i> Громадянська спрямованість діяльності українських просвітительок кінця ХІХ – початку Х ст.	119
<i>Федорченко Т.Є.</i> Проблеми ненасильства в контексті дитячої безпритульності	122
<i>Габова Л.І.</i> ВІЛ/СНІД як чинник погіршення репродуктивного здоров'я неповнолітніх	125
<i>Піддубник В.Г., Якимчук С.Н.</i> Основи роботи з вокальним ансамблем	128
<i>Graca Tadeusz</i> Etapu kształtowania umiejętności w kształceniu zawodowym	132
<i>Рабченюк Т.С.</i> Індивідуальне навчально-дослідне завдання як вид самостійної роботи студента творчого характеру	135
<i>Ціпан Т.С.</i> Громадське виховання в умовах дитячо-юнацького руху: історичний аспект	141
<i>Якимчук М.Ю.</i> Особливості навчання і виховання обдарованих дітей	148
<i>Відомості про авторів</i>	152

Наукове видання

ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 32

Заснований у 1996 р.

Редактор збірника *Дем'янюк Т.Д.*

Відповідальний за підготовку збірника до видання *Янцур М.С.*

Технічний редактор *Кравчук В.Ю.*

Комп'ютерна верстка *Лазарчук В.В.*

Здано до набору 12.09.2005 р. Підписано до друку 30.09.2005 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 22,86. Обл. вид. арк. 23,19. Замовлення № 1/6. Наклад 120

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра професійної педагогіки і трудової підготовки (к. 98, тел. 22-11-18)

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

О – 59 **ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: Збірник наукових праць. Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 32. – Рівне:
РДГУ, 2005. – 155 с.**

ISBN 966 – 7281 – 08 – 3.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем педагогіки, дидактики, історії педагогіки, теорії і методики виховання дітей та учнівської молоді в закладах освіти.

Опубліковані матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних психологів, вихователів, учителів, керівників загальноосвітніх навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

ББК 74.20